

MEMÒRIA DEL PROJECTE
CORTO Y CAMBIO DE ROL plus
El meu cos, la meva videocreació

CONSELL D'EIVISSA
- CURS 2021/22-

Elaborada per:
Beatriz de Astorza Vergara
Daniela Cugliandolo

PRESENTACIÓ DEL PROJECTE

CORTO Y CAMBIO DE ROL + és un taller de teatre social i creació audiovisual amb perspectiva feminista dirigit a **persones majors de 18 anys** residents a l'illa d'Eivissa.

L'activitat central del projecte "Corto y Cambio de Rol +" és un **curs de formacions específiques en cinema, teatre i igualtat de gènere**, proporcionades per professionals amb àmplia experiència en el treball socioeducatiu mitjançant eines artístiques i participatives.

La seva finalitat és oferir a les i els participants les eines necessàries per a crear escenes teatrals i productes audiovisuals amb perspectiva de gènere. Per a això, les activitats artístiques de teatre i cinema es desenvolupen a través de continguts específics en matèria d'igualtat, a la vegada que es fomenta el debat i l'anàlisi crítica sobre ells.

El producte final del curs es materialitza en la realització d'un o més treballs audiovisuals, creats a partir de la temàtica de gènere treballada. Aquests audiovisuals es fan amb la participació activa de l'alumnat i la supervisió de les persones formadores.

Finalment, el projecte també inclou un acte per a promoure la interacció entre les persones participants i la comunitat. Es tracta de projectar els audiovisuals realitzats en un auditori i posteriorment establir un diàleg entre els/les creadors/es i el públic assistent.

La primera edició del taller, anomenada "**El meu cos, la meva videocreació**", s'ha centrat, d'una banda, en l'anàlisi de les violències directes, simbòliques i estètiques que, a conseqüència de les desigualtats estructurals i culturals, es donen sobre els cossos. A més, s'han donat a conèixer algunes eines i estratègies que l'art i la teoria feministes han desenvolupat com a resposta i reivindicació de la pròpia identitat i agència sobre el cos.

DINAMITZADORES DEL PROJECTE

El taller ha estat ideat en el si de l'entitat **El Xiringuite Teatre i Comunitat**, amb un recorregut de 12 anys en intervenció educativa i comunitària a través de l'art i 9 anys portant a terme projectes per a la promoció de la igualtat i la prevenció de les violències masclistes.

Les sessions han estat dissenyades, coordinades i impartides per dos professionals d'aquesta entitat:

Daniela Cugliandolo: Artista audiovisual, professora de cinema i directora de teatre, amb experiència en realització d'audiovisuals amb perspectiva feminista.

Beatriz de Astorza Vergara: Dinamitzadora de teatre social i actriu, coeducadora amb experiència en intervenció amb joves i dones víctimes de violències masclistes, Màster en Igualtat de Gènere.

PARTICIPANTS

A l'inici del taller comptàvem amb 12 persones participants:

Marzia Lami	Patrick Alejandro Mendoza Loor
Sandra Gálvez Cardona	Manuela Palomares Gómez
Iuila Pricope	Núria Santos Torres
Izaskun Rueda Hernáez,	Neus Joan Escandell
Encarna Cabrera Moreno	Mariangeles López
Natalia Benítez Oliva	Luz Gaia Bosch

No obstant això, diverses circumstàncies associades d'una forma o una altra a la situació COVID, han fet que una bona part de les participants haguessin d'abandonar l'activitat al llarg d'aquests mesos. Dues d'elles van haver de deixar el taller per no tenir el certificat de vacunació, una estricta mesura que va prendre la direcció del centre Cas Serres. Altres van haver de faltar algunes sessions per estar contagiades o per ser sanitàries i trobar-se en un pic de feina amb l'onada COVID d'aquest hivern. Faltar més de 2 sessions seguides suposa molta pèrdua de continguts i treball, la qual cosa ha fet que algunes d'elles no es tornessin a reenganxar. Finalment, només la meitat (6 participants) han pogut acabar el curs complet i realitzar el seu audiovisual.

DESCRIPCIÓ DE LES ACCIONS DESENVOLUPADES

El projecte, desenvolupat entre novembre de 2021 i abril de 2022, ha constatat de les següents fases:

- 1- DIFUSIÓ DEL TALLER
- 2- SESSIONS DE FORMACIÓ
- 3- REALITZACIÓ DELS AUDIOVISUALS
- 4- PRESENTACIÓ FINAL

1. DIFUSIÓ DEL TALLER

Temporalització: novembre 2021

La difusió del taller es va fer durant el mes de novembre, mitjançant l'elaboració d'un cartell que es va publicar a través de xarxes socials (Facebook, Instagram, Whatsapp) i per correu electrònic. La inscripció al taller es va realitzar a través d'un formulari en línia. La convocatòria va tenir bastant èxit i en tan sols dos dies el nombre de persones inscrites va superar al de vacants.

Figura 1: Cartell de difusió Corto y Cambio de Rol + plus

2. SESSIONS DE FORMACIÓ: TALLER DE CINEMA, TEATRE I FEMINISME

Temporalització: 24 novembre 2021 - 30 març 2022

Nombre de sessions: 16 sessions de 2,5 hores (40 hores)

Horari de les sessions: dimecres de 18:00 h a 20:30 h

Lloc: Casal d'Entitats de Cas Serres

CONTINGUTS TEÒRICS SOBRE GÈNERE, VIOLÈNCIES, ART I FEMINISME

Durant el taller s'ha proporcionat a les persones participants el marc teòric des del qual analitzar les discriminacions i violències que s'exerceixen sobre els cossos, associades tant a la construcció social del gènere, com a altres categories socials (raça, orientació sexual, edat, capacitat o classe socioeconòmica). A més, s'han donat a conèixer algunes eines i estratègies que l'art i la teoria feministes han desenvolupat com a resposta i reivindicació de la pròpia identitat i agència sobre el cos.

S'han treballat tres blocs de continguts:

1- Les violències de gènere com a violències socials

- Origen estructural, cultural i simbòlic de les violències socials.
- Les manifestacions del patriarcat. Tipus de violències masclistes cap a les dones.

- Privilegi i discriminació. Desigualtats i violències des de la perspectiva interseccional.

2- Violències sobre els cossos

- Cossos normativitzats i expressió de gènere encasellada: gordofòbia, plumofòbia, racialització dels cossos i capacitisme.
- Autopercepció i conseqüències de les violències estètiques en les diferents esferes de la vida social.
- Violències sobre els cossos:
  - violència física
  - violències sexuals
  - violències estètiques, reïficació i hipersexualització
  - violències socioeconòmiques
  - control i restricció sobre la sexualitat i la reproducció de les dones: menstrofòbia, MGF, invisibilització i negació del plaer sexual femení, medicalització i patologització dels processos biològics de les dones, violència obstètrica
  - ciència ginope i androcèntrica
- Violències simbòliques a l'art, als mitjans de comunicació i a les xarxes socials. La representació de les dones i la violència a través de la mirada masculina.

3- Art, dissidències, resistències i apoderament.

- Conceptes des del feminisme: apoderament, resistència, vulnerabilitat, *acuerpamiento*, agència sobre els cossos i autoamor radical.
- Introducció al videoart.
- Videoart, cinema i performance des de la mirada feminista. Característiques de l'art feminista.
- Activisme i artivisme contra els estereotips i la normativitat dels cossos, a través de les xarxes socials i l'art.
- Artistes amb perspectiva feminista i interseccional: Yoko Ono, Shigeko Kubota, Carolee Scheemann, Ana Mendieta, Lorenza Böttner, Lisa Bufano, Daniela Cugliandolo, Verónica Ruth Frías, Yolanda Dominguez, Regina José Galindo i Zinteta.

METODOLOGIA DE LES SESSIONS

L'abordatge de tots aquests continguts s'ha realitzat partint d'activitats pràctiques de cinema, teatre i expressió corporal, les quals han permès explorar la visió i les experiències d'els/les participants sobre la temàtica del taller. Perquè això sigui possible, s'ha procurat generar en tot moment un clima de confiança, utilitzant dinàmiques específiques que estimulen la participació, la cooperació i la creativitat individual i col·lectiva de l'alumnat. A més, les activitats vivencials s'han completat amb algunes exposicions teòriques sobre

pensament i art feministes.

CONTINGUTS I ACTIVITATS DE TEATRE

Els continguts teatrals s'han desenvolupat combinant activitats d'interpretació, creació escènica i expressió corporal provinents de diferents fonts, com ara el Teatre de les Oprimides (TO), la dansa contemporània, la performance, la improvisació i la tècnica vocal.

Les principals activitats executades s'agrupen en:

- Dinàmiques d'activació corporal: activitats de teatre físic i d'expressió corporal; jocs teatrals de desmecanització del cos i d'activació dels sentits; dinàmiques de concentració, coordinació i ritme grupal.
- El cos en l'espai escènic: activitats d'observació i reconeixement de l'espai, moviment del cos en relació amb l'espai, exercicis de dansa individuals i grupals.
- Tècniques d'interpretació teatral i performance.
- Activitats de tècnica vocal i d'interpretació de textos a través de la veu.
- Improvisació teatral amb objectes.
- Teatre imatge: Tècnica del TO que utilitza l'expressió corporal i facial com a vehicle de comunicació.
- Activitats d'escriptura creativa.
- Creació escènica col·lectiva.
- Estètica de les oprimides: Tècnica del TO que fusiona el teatre amb altres formes d'expressió artística com el dibuix, la pintura, l'escultura, l'escriptura, la música o la dansa i les integra dins del procés creatiu teatral.

Figures 2,3,4 i 5 : Activitats de teatre

CONTINGUTS I ACTIVITATS DE CINEMA

Els continguts de cinema treballats comprenen els principals aspectes tècnics que intervenen en un projecte audiovisual:

- Plans, altura i angles de càmera.
- Moviments de càmera.
- Pla seqüència.
- Càmera subjectiva.
- Narrativa i significat dels diferents plans.
- La llei de l'eix dels 180 graus.
- Iniciació al guió cinematogràfic: Nocions bàsiques de guió literari (idea, storyline, sinopsi, escaleta i guió).
- Guió tècnic, localitzacions i preproducció del rodatge.
- Distribució de l'equip de rodatge.

A més, s'han abordat altres continguts complementaris per a la creació audiovisuals a través de diferents activitats i pràctiques:

- La dona i els estereotips en els mass media a través de la seva imatge. La mirada masculina versus la perspectiva feminista en el cinema.
- Anàlisi d'audiovisuals: curtmetratges i videocreacions.
- Visualització de treballs d'artistes audiovisuals: Yoko Ono, Yolanda Domínguez, Ana Mendieta, Verónica Ruth Frías, Regina José Galindo, Carolee Schneemann y Shigeo Kubota.
- Pràctiques de realització cinematogràfica basades en improvisacions teatrals.
- Pràctiques de videoart.
- Pluja d'idees i imatges a partir d'un text personal per a la creació d'un audiovisual.
- Elaboració del guió tècnic per a l'audiovisual.
- Rodatge dels audiovisuals creats.

Figures 6, 7, 8 i 9: Activitats i pràctiques de cinema

3. REALITZACIÓ DELS AUDIOVISUALS

Durant el taller les participants han realitzat 6 audiovisuals de creació individual i 2 videoarts col·lectius, on l'alumnat ha plasmat la seva visió sobre els temes tractats al llarg del taller. Les videocreacions individuals han partit de textos personals de cadascuna de les alumnes, les quals també han elaborat el seu propi guió tècnic. Durant el rodatge totes les participants han comptat amb la col·laboració de les docents del taller, així com d'altres alumnes.

Figures 10,11,12 i 13: realització dels curtmetratges

Treballs audiovisuals individuals

Creació dels 6 vídeos: febrer a març 2022. 1 sessió setmanal de 2,5 hores a càrrec de les dues formadores.

Rodatge dels curtmetratges: març 2022. 20 h de rodatge, fora de l'horari de classes, amb suport de les dues formadores.

Muntatge dels curtmetratges: març 2022. 20 h de muntatge, fora de l'horari de classes, realitzat per Daniela Cugliandolo.

Els 6 treballs individuals realitzats són els següents:

RUTINA - ALEX MENDOZA 2 min. 47 seg. link: <https://youtu.be/l7eBkhjoKgQ>

CICATRICES - IZASKUN RUEDA HERNAEZ 2 min. 33 seg. <https://youtu.be/gDlfkYgdpTg>

DUELE! - MANUELA PALOMARES GOMEZ 2 min. <https://youtu.be/nqlyAmeY60w>

MENSTRUOFOBIA - IULIA PRICOPE 3 min. <https://youtu.be/jeTM9ufGOG>

HACIA LA LUZ - NURIA SANTOS TORRES 3,30 min. <https://youtu.be/x5FTP-8IDPw>

MIRADAS - MARIÁNGELES LOPEZ 3 min. https://youtu.be/vGTinnvpa_g

Videoarts col·lectius

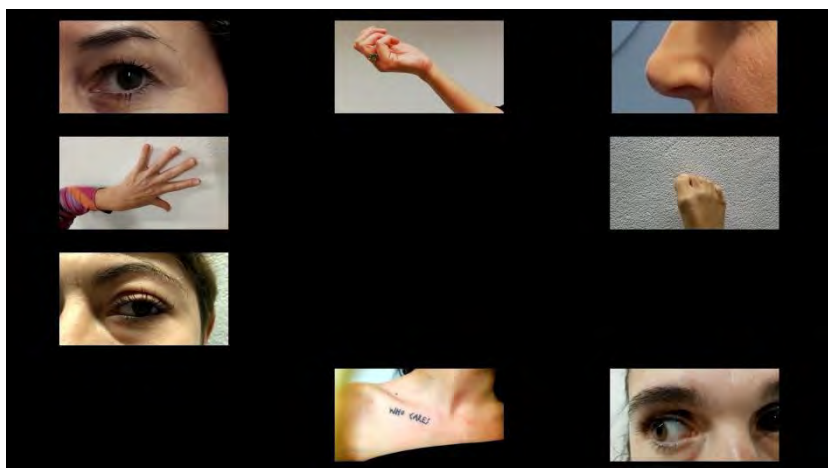
Els dos videoarts col·lectius són el resultat d'una activitat creativa realitzada durant les sessions de formació. L'alumnat va crear els textos i les imatges que componen cadascun dels audiovisuals a partir d'unes consignes proporcionades per les formadores, les quals ens vàrem encarregar de fer el muntatge final.

Els dos audiovisuals resultants són:

¿QUÉ ES PARA MÍ EL FEMINISMO? 1 min. 24 seg <https://youtu.be/rMnSIEBIH-U>

¿QUÉ REPRESENTA MI CUERPO PARA MÍ? 1 min. 10 seg <https://youtu.be/FVmiSL5IAKo>

4. PRESENTACIÓ FINAL DELS CURTMETRATGES

La presentació final dels curtmetratges inclou les següents accions:

Preparació i difusió de la presentació final: Es dissenyà un cartell per a l'esdeveniment i es portà a terme la difusió a través de les xarxes socials i premsa d' El Xiringuito Teatre i Comunitat i del Consell d'Eivissa. A més, es va preparar la presentació amb l'alumnat i es va realitzar una prova d'imatge i so a l'auditori de Cas Serres.

Presentació final dels curtmetratges: Va tenir lloc el 2 abril 2022 a l'Auditori de Cas Serres. Varen assistir unes 30-40 persones. Durant l'esdeveniment, les formadores varen presentar el projecte i a continuació es projectaren els 8 audiovisuals creats.

Finalment, l'alumnat del taller va obrir un col·loqui amb el públic assistent per explicar el procés creatiu i relatar la seva experiència personal d'aprenentatge durant el curs. Així mateix, el públic va tenir l'oportunitat de fer preguntes i comentaris a les participants i es va establir un diàleg molt enriquidor. Totes les alumnes varen poder expressar-se i el públic va mostrar-se molt satisfet amb els resultats, felicitant amb entusiasme a les participants per la qualitat de les seves creacions. Durant el col·loqui algunes persones van ressaltar la

importància de donar difusió al projecte i als audiovisuals per tal de fer arribar a més públic els missatges de denúncia de violències i d'apoderament feminista que estan transmetent.

Figura 14: Cartell presentació final

Figura 15: participants i formadores en l'acte de presentació final

VALORACIÓ GLOBAL DEL PROJECTE

La posada en marxa d'aquest projecte ens ha suposat el repte de treballar amb alumnat adult unes temàtiques i continguts que fins ara havíem destinat a adolescents. Òbviament, hem hagut d'adaptar algunes activitats i el seu enfocament i també hem inclòs nous continguts sobre videoartistes que habitualment no impartim a l'alumnat jove. Tot plegat ha resultat molt satisfactori i enriquidor per a totes, també per a les docents, que hem explorat noves activitats i formes de transmetre coneixement i hem après molt de les experiències personals que les participants han compartit.

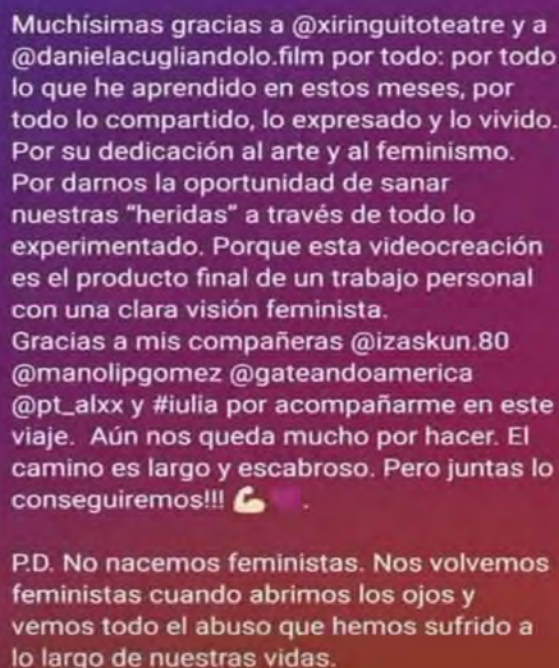
En aquest sentit, també ha estat un repte el fet de generar el clima adequat per a crear un espai de confiança en el grup. De les 12 persones inicials, només algunes es coneixien prèviament, però a poc a poc aquest clima ha anat emergint.

El grup ha estat bastant divers en coneixements de gènere i feminisme, havent-hi alumnat de tots els nivells, però l'interès per aprendre ha estat comú a totes. Així ha succeït també amb la part teatral, hi havia qui ja havia realitzat classes d'interpretació anteriorment mentre que per a d'altres ha estat una experiència nova. Al llarg del taller han anat incorporant tècnica i aprenent totes mitjançant la creació i el treball col·lectius.

Quant als continguts de cinema i de videoart, llevat de dues alumnes que tenien nocions prèvies, per a la resta ha estat un camp completament nou de coneixements que ha donat molt bons resultats. Totes han estat capaces de crear el seu audiovisual des de l'inici fins al final, llevat de l'edició que l'ha fet Daniela Cugliandolo.

Finalment, cal destacar que l'alumnat ha manifestat molta satisfacció amb el desenvolupament de les sessions, amb les formadores i les companyes de grup i amb els fruits del seu treball. Han pogut expressar-se, han anat perdent la por d'actuar, han pogut parlar lliurement de les violències patides sobre els seus cossos, han après a estimar-se més, a valorar les diversitats i a no callar les injustícies. Així mateix, mostren molt interès per continuar donant difusió a les seves creacions i per continuar aprenent en possibles futures edicions del taller.

Aquí compartim una història d'Instagram que va publicar l'alumna Nuria Santos (@nusator) després de la presentació final:

Muchísimas gracias a @xirnguitoteatre y a @danielacugliandolo.film por todo: por todo lo que he aprendido en estos meses, por todo lo compartido, lo expresado y lo vivido. Por su dedicación al arte y al feminismo. Por darnos la oportunidad de sanar nuestras "heridas" a través de todo lo experimentado. Porque esta videocreación es el producto final de un trabajo personal con una clara visión feminista. Gracias a mis compañeras @izaskun.80 @manolipgomez @gateandoamerica @pt_alxx y #iulia por acompañarme en este viaje. Aún nos queda mucho por hacer. El camino es largo y escabroso. Pero juntas lo conseguiremos!!! 🙌💜

P.D. No nacemos feministas. Nos volvemos feministas cuando abrimos los ojos y vemos todo el abuso que hemos sufrido a lo largo de nuestras vidas.

D'altra banda, no volem acabar aquesta memòria sense deixar constància d'algunes dificultats a què ens hem hagut d'enfrontar al llarg del taller. Tot i que l'espai cedit per al desenvolupament de les sessions (l'aula 15 del Casal d'Entitats de Cas Serres) ha resultat molt adequat per a l'activitat i a més sempre hem tingut tot el material que necessitàvem a la nostra disponibilitat (projector, altaveu, cadires i pissarra), no ens hem sentit gens còmodes i ben tractades per part de Yolanda Andinach Planells, persona encarregada de la gestió del casal i l'auditori Cas Serres. Amb l'excusa de la situació COVID, s'ha aplicat una normativa molt restrictiva i controladora de l'ús de l'espai i de les accions de les persones que sovint ens han impedit executar les activitats amb comoditat i llibertat. Se'ns ha prohibit estar als passadissos, sortir a la terrassa de l'edifici, utilitzar el bany, entrar a la biblioteca o a una aula d'estudi i portar un cafè a la mà per beure'l. Se'ns ha renyat amb males formes quan algú ha fet alguna d'aquestes coses per desconeixement. Se'ns ha vigilat en diverses ocasions a través de les finestres de l'aula i se'ns ha amenaçat amb cancel·lar el taller. En definitiva, hem patit un tracte que sovint ha dificultat el desenvolupament de les sessions amb tranquil·litat.

Considerem que un espai cultural públic, el qual ha d'estar disponible i obert per a l'ús de les entitats i la ciutadania no hauria de gestionar-se d'aquesta forma tan restrictiva i poc respectuosa amb les persones, fet que està impedit el seu veritable aprofitament. Tant és així que, en cas de realitzar noves edicions del taller, ens agradaria poder comptar amb un altre espai diferent, on hi hagi un ambient acollidor i càlid per a desenvolupar-lo còmodament.

Així mateix, ens agradaria que aquests comentaris es tinguessin en compte per tal de prendre les mesures que es considerin adients.